

PREVAJANJE DOSTOJEVSKEGA

Blaž Podlesnik
Univerza v Ljubljani

1 Status avtorja v izhodiščni kulturi

Položaj Dostojevskega kot enega najpomembnejših ruskih pisateljev in mislecev 19. stoletja se zdi z vidika sodobnih predstav o klasičnem evropskem kulturnem kanonu nesporen. Gre za eno redkih imen, brez katerega si zares ni mogoče predstavljati nobenega – niti najkrajšega – seznama ključnih del svetovne književnosti, a položaj, ki ga je imel Dostojevski med sodobniki, ni bil tako enoznačen. Kritiška recepcija njegovih del v kontekstu dobe kaže dve osnovni težnji pri osmišljanju pisateljevega opusa: kot ostale sodobnike ga za časa ustvarjanja skušajo brati predvsem v povezavi z aktualnimi družbeno-političnimi polemikami, medtem ko so – kar se tiče estetskih ocen sodobnikov – najpogosteje izpostavljene estetska nedovršenost, nedodelanost in neskladnost njegove proze. Kljub temu da mu sodobniki predvsem od šestdesetih let dalje ob idejni relevantnosti priznavajo tudi estetske sposobnosti, pa pogosto opozarjajo na »marginalnost« ali »neadekvatnost« rabe njegovega pisateljskega daru, kar kaže na to, da sodobniki – predvsem pisatelji in kritiki – niso zares razumeli vseh razsežnosti njegovih literarno-estetskih invencij. V primerjavi z uveljavljenimi sodobniki je Dostojevski status pomembne literarne in družbene avtoritete dobil šele v zadnjem desetletju svojega življenja, za to pa so bili v prvi vrsti zaslužni njegovi številni bralci, ki so podprli idejo *Dnevnika pisatelja*.

Prav ta hibrid literarnega časopisa in dnevnika z enim samim avtorjem, v katerem je Dostojevski v drugi polovici sedemdesetih let soočal publicistične odzive na aktualne dogodke z literarnimi miniaturnimi (podr. gl. Skaza 2008, 191), je naletel na izjemen odziv publike ter mu utrdil poseben položaj avtorja, čigar literarna dela in mnenje imajo posebno težo. Temu je sledilo tudi institucionalno priznanje pisateljevega statusa: leta 1877 je bil sedemnajst let po Turgenjevu in štiri leta po Tolstoju izvoljen za dopisnega

člana akademije znanosti za področje ruskega jezika in književnosti, literarni kritiki so začeli izpostavljati literarno izjemnost njegove proze, z vabilom na Mednarodni pisateljski kongres v Parizu pa je leto za tem doživel tudi prvo priznanje onkraj meja domovine (podr. gl. Saraskina 2021, 598–600).

Dokončno se je položaj Dostojevskega kot nespornega velikana ruske kulture utrdil kmalu po smrti leta 1881. Publicisti in filozofi Vasilij Rozanov, Dmitrij Merežkovski, Lev Šestov in Nikolaj Bredjajev so ga v naslednjih dveh desetletjih kanonizirali kot enega osrednjih ruskih mislecev, modernistični literati – predvsem ekspresionisti in simbolisti – pa so v njem videli pomembnega literarnega predhodnika in učitelja. Dejstvo, da je Dostojevski v svojih delih pogosto polemiziral z revolucionarnim razumništvom, je nato seveda vplivalo na avtorjev položaj v porevolucionarni sovjetski kulturi, ko so najpogosteje izpostavljali pisateljevo mladostno, revolucionarno obdobje ter na različne načine relativizirali »ideološke zablode« pisateljevega zrelega ustvarjanja. Kljub temu je tudi v Sovjetski zvezi Dostojevski zlasti v povojnem obdobju, ko so v petdesetih najprej izdali *Zbrana dela* v desetih knjigah (1956–1958, ur. Leonid Grosman), nato pa od začetka sedemdesetih let dalje še akademsko *Polno izdajo zbranih del v 30 zvezkih* (1972–1990), dobil svoje mesto med velikani klasike, hkrati pa je bil prav zaradi svojega problematičnega statusa v uradni sovjetski kulturi pogosto v navdih mislecem, ki so iskali alternative zapovedanemu enoumju. Podobno aktualen je za Ruse ostal tudi v zadnjem obdobju. V iskanjih kulturne identitete, ki so sledila obdobju kaotične vesternizacije v devetdesetih, je namreč eden od osrednjih avtorjev, s pomočjo katerih je mogoče premišljevati temeljne koncepte, ki naj bi določali »ruskost« ruske kulture.

V Evropi je bila pisateljeva recepcija precej podobna: čeprav so odlomke prvega pisateljevega uspešnejšega dela v nemščino prevedli že leta 1846, pozneje pa je izšlo še nekaj njegovih del, so Nemci zares začeli prevajati in brati Dostojevskega šele po njegovi smrti v osemdesetih letih (podr. gl. Leman 2018, 96–97). Podobno kot v pisateljevi domovini so tudi Nemci v tem času odkrivali Dostojevskega tudi kot misleca (znano je, da je Dostojevskega v nemščini bral Nietzsche; gl. Lavrin 1969), prav avtorjeva recepcija v germanškem svetu pa je pomembno vplivala na to, da smo avtorju postopno vse več pozornosti začeli posvečati tudi Slovenci. Verjetno prva omemba pisateljevega imena v slovenski publicistiki je kratka notica v rubriki *Slovenski glasnik v Ljubljanskem zvonu* leta 1881 (Anonimno 1881), čez slabo desetletje smo Slovenci opazili, kako velike pozornosti je avtor deležen v nemškojezičnem kulturnem prostoru (Anonimno 1889), še dobrih pet let je nato trajalo, da smo tudi prevedli prvo avtorjevo delo.

2 Slovenski prevodi Dostojevskega

Skoraj devetdeset samostojnih knjižnih in elektronskih izdaj v slovenskih prevodih priča, da gre za avtorja, ki smo mu Slovenci med ruskimi pisatelji namenili veliko pozornosti.

Čeprav smo ga začeli prevajati relativno pozno, pa po skupnem številu izdanih knjižnih prevodov Dostojevski zaostaja le za Tolstojem, namenili smo mu več izdaj kot denimo Puškinu, a zgodovina pojavljanja posameznih izdaj kaže, da smo se avtorju bolj posvečali zgolj v nekaterih obdobjih.

Prvo obdobje slovenskih prevodov Dostojevskega je obdobje do konca prve svetovne vojne, ko je izšlo pet prevedenih naslovov. Najprej je leta 1895 v tiskarni Andreja Gabrščka v Gorici, ki je izdajala veliko prevodov iz slovanskih književnosti, izšla zgodnja avtorjeva povest *Bele noči*. Izbor omenjenega dela je nekoliko nenavaden, verjetno pogojen s tem, da se je založnik v tem obdobju iz slovanskih književnosti posvečal predvsem prevodom krajših proznih del, a tudi sicer tiskar oz. založnik in prevajalec J. J. Kogej bržčas nista imela najboljših predstav o avtorjevem opusu in ruski književnosti nasploh, saj sta v spremnem besedilu Dostojevskemu pripisala tudi avtorstvo *Mrtvih duš*, na kar je opozoril recenzent v *Domu in svetu* (Lampe 1895).

Nekoliko jasnejšo sliko o vlogi Dostojevskega je slovensko bralstvo sicer lahko dobilo v obsežnem pregledu ruske književnosti, ki ga je za *Ljubljanski zvon* pripravil uveljavljen ruski kritik Akim Volinski, prevedel pa Anton Aškerc. Čeprav je Dostojevskega v primerjavi z »normalnim« Tolstojem označil kot »blaznega«, je kljub temu izpostavil njegov pomen kot nadaljevalca gogoljevske linije v razvoju ruske književnosti, na kratko pa je predstavil tudi avtorjeva najpomembnejša dela (Volinski 1902, 30–32). Ne čudi torej, da so bila naslednja prevedena dela avtorjeva romana *Ponižani in razžaljeni* (1907) ter *Zločin in kazen* in povest *Zapiski iz mrtvega doma* (1912) v prevodih Vladimirja Levstika ter roman *Igralec* (1909), ki je izšel v Trstu in pod prevod katerega se je podpisal R. K.

Predvsem trije Levstikovi prevodi že predstavljajo pomemben del pisateljevega opusa s konca petdesetih in šestdesetih let 19. stoletja, a kljub temu Dostojevski v tem obdobju Slovencev očitno ne zanima tako zelo kot Tolstoj in nekateri sodobnejši avtorji (predvsem Čehov in Gorki). Tudi pozneje – v obdobju med obema vojnoma – smo izdajali predvsem avtorjeve romane, ki so bili v tem času že del sočasnega evropskega literarnega kanona: najprej je izšel Levstikov prevod *Besov* (1919), ponovni izdaji prevodov *Zločina in kazni* in *Zapiskov iz mrtvega doma* (1923 in 1925), leta 1929 pa še njegova prevoda *Bratov Karamazovih* in povesti *Stepančikovo in njegovi prebivalci* (zadnja je izšla s podnaslovom *humorističen roman*). Ob Levstikovih prevodih smo v istem obdobju dobili tudi prevod *Idiota* (1925–1926) Vladimirja Borštnika, ki je ob znanem romanu prevedel tudi dve krajši zgodnji deli: *Bele noči* in *Malega junaka* (skupna izdaja leta 1919 oz. 1920).

Ob koncu dvajsetih let je bilo tako v slovenščini mogoče prebrati štiri od petih velikih romanov Dostojevskega (od del t. i. avtorjevega peteroknjižja je manjkal le še roman *Mladenič*), nato pa se je prevajanje in izdajanje Dostojevskega za celi dve desetletji popolnoma ustavilo. V tridesetih in štiridesetih letih ni v slovenščini v knjižni izdaji izšlo niti eno avtorjevo delo, čeprav smo na primer v zadnjem predvojnem desetletju izdali več kot petdeset iz ruščine prevedenih del, med katerimi je bilo tudi kar nekaj novih in ponovnih

prevodov klasikov 19. stoletja, v prvih štirih povojnih letih pa smo skupaj izdali več kot sto prevodov ruskih piscev. Zakaj Dostojevski ni bil prioriteta v letih po vojni, zlahka pojasni dejstvo, da se je kulturna politika v povojni Jugoslaviji v prvih letih močno opirala na uradno sovjetsko kulturno politiko, ki je bila – kot rečeno – do avtorja precej zadržana, manj očitno pa je, zakaj Dostojevski iz programov založb izgine že prej, v tridesetih. Eden od razlogov bi morda lahko bil občutek, da je Dostojevski po intenzivnem ukvarjanju z njim v prvih dveh desetletjih dvajsetega stoletja sedaj »preveden« (Levstik 1931, 142–143) in da si več pozornosti zaslužijo drugi, slabše predstavljeni avtorji.

K Dostojevskemu smo se nato znova vrnili v petdesetih letih: leta 1950 je v Vidmarjevem prevodu najprej izšla »fantastična zgodba« *Krotko deklet* (v prevodu je podnaslovljena kot *fantastična povest*), nato je leta 1954 Alenka Glazer prevedla roman *Bedni ljudje*, v istem letu pa je izšla tudi nova izdaja Levstikovega prevoda *Zločina in kazni*. Ob koncu petdesetih let je DZS začela izdajati pisateljeva *Izbrana dela* (1957–1972), v katerih so nato v poldrugem desetletju v ponatisnjenih, posodobljenih in povsem novih prevodih izšla praktično vsa pisateljeva literarna dela. V okviru tega projekta je Janko Moder prvič v slovenščino prevedel *Mladeniča* (pod naslovom *Izpoved mladega človeka*), prvič pa so v slovenščini izšla tudi nekatera druga pisateljeva dela: *Zapiski iz podpodja* in povest *Večni mož* v prevodu Janka Modra, *Dvojnik* v prevodu Gitice Jakopin in *Netočka Nezvanova* v prevodu Severina Šalija. Poleg tega je v zbirki izšla tudi vrsta novih prevodov sicer že prevedenih avtorjevih del: *Ponižane in razžaljene* je prevedel Severin Šali, povest *Stepančikovo in njegovi prebivalci* in romane *Srečkar*, *Idiot* ter *Besi* pa Janko Moder. Oba v zbirko vključena Levstikova prevoda sta bila v petdesetih korenito posodobljena, *Zločin in kaznen* že za samostojno izdajo leta 1954 (gl. Bajt 1982, 224–229), ki je bila nato vključena tudi v *Izbrana dela*, popravljen in dopolnjen pa je bil tudi prevod *Bratov Karamazovih* iz dvajsetih let. *Izbrana dela* so ob avtorjevih romanih in povestih prvič celovito predstavila tudi pisateljeva krajša prozna dela. Že leta 1970 je pri Mladinski knjigi izšel samostojen izbor kratke proze z naslovom *Mali junak* (ur. Aleksander Skaza), ki je ob naslovni zgodbi v novem prevodu Vere Brnčič bralcem ponudil tudi izbor proze iz *Dnevnika pisatelja* (zgodbi »Deček pri Kristusovem božičnem drevescu« in »Kmet Marej« je prevedla Vera Brnčič, Janez Zor je prispeval prevode zgodb »Stoletnica«, »Bobek« in »Sanje smešnega človeka«, v izbor pa sta bila vključena tudi Vidmarjev prevod »Krotkega dekleta« ter esej o Puškinu), v deseto knjigo *Izbranih del* pa so uredniki nato vključili vse prevode iz omenjenega izbora razen eseja »Puškin« ter dodali skoraj vsa ostala pisateljeva krajša dela v prevodih Severina Šalija.

Z *Izbranimi deli* smo tako Slovenci dobili prevode praktično celotnega avtorjevega proznega opusa, manjkala so le posamezna dela: »Nespodobna anekdota«, dve zgodnji različici samostojnih kratkih zgodb, pozneje združenih v zgodbo »Tuja žena in mož pod posteljo«, ter najbrž bolj publicistični »Zimski zapiski o poletnih vtisih«. Prevodi te izdaje so bili izdani tudi v zbirki *Sto romanov* (*Mladenič* s spremenjenim naslovom v letih 1966

in 1986, *Bratje Karamazovi* v letih 1976 in 1989). *Brate Karamazove* so v sedemdesetih v istem prevodu samostojno izdali še pri Cankarjevi založbi, praktično vse prevode izbranih del razen kratke proze pa so vsaj enkrat ponatisnili še ob koncu sedemdesetih let. Konec osemdesetih je nato pod naslovom *Nova beseda* v prevodih Aleksandra Skaze, Cirila Stanija in Franceta Vurnika izšel tudi prvi izbor pisateljevih publicističnih zapisov, posvečenih vprašanjem literarne umetnosti, v začetku devetdesetih let pa je Drago Bajt na novo prevedel *Srečelovca* (1991).

Splošni upad števila prevedenih naslovov iz ruščine, ki je značilen za devetdeseta, se sicer kaže tudi v prevajanju in izdajanju Dostojevskega, čeprav tudi v tem obdobju ob prevodu *Srečelovca* v novi izdaji in z novim naslovom izide Modrov prevod *Zapiskov iz podtalja* (1995), več kot očitno pa v novih tržnih razmerah na interes založb za Dostojevskega vplivajo tudi konkurenčni boji, ko sredi devetdesetih DZS in Mladinska knjiga praktično hkrati izdala dva različna prevoda romana *Zločin in kazen*. V primeru DZS-ja je šlo za adaptirano in skrajšano in s komentarji opremljeno »šolsko« izdajo romana v Levstikovem prevodu, ki ga je »popravljal in posodobil« Vinko Cuderman (1996), Mladinska knjiga pa je izdala nov prevod avtorskega besedila Marjana Poljanca (1997).

V zadnjih dveh desetletjih je bil Dostojevski znova deležen več pozornosti. Ob vključitvah avtorja v maturitetni program je Mladinska knjiga v letih 2002 in 2005 ponatisnila Poljančev prevod *Zločina in kazni*, DZS pa svojo adaptirano različico, ki je pozneje doživela še več ponatisov (v letih 2006, 2010 ter 2021, e-verzija te izdaje je leta 2014 izšla tudi pri založbi Beletrina). Leta 2006 je ponovno izšel Modrov prevod *Idiota*, leta 2007 pa tudi nov prevod romana *Zločin in kazen* (prevajalec Vinko Cuderman). Istega leta sta pri Študentski založbi v zbirki Beletrina izšli dve izdaji z novimi prevodi še ne prevedenih del: Urša Zabukovec je prevedla *Nespodobno anekdoto*, skupaj z Borutom Kraševcem pa še izbor umetniških, esejističnih in publicističnih besedil *Dnevnik pisatelja* (Urša Zabukovec je na novo ali sploh prvič prevedla umetniška in esejistična besedila v prvi knjigi, Borut Kraševec pa izbor publicistike v drugi). Temu je sledila vrsta novih prevodov: Borut Kraševec je za Cankarjevo založbo prevedel *Brate Karamazove* (2010), za Mladinsko knjigo *Ponižane in razžaljene* (2017), za Beletrino pa *Zapiske iz mrtvega doma* (2018). Drago Bajt je za založbo Modrijan prevedel *Idiota*, Urša Zabukovec pa *Zapiske iz podtalja* (2017, Beletrina), še neprevedeno zgodnje publicistično delo *Peterburški letopis* (skupaj z novim prevodom povesti *Bele noči*, 2020, Goga) in roman *Mladenič* (2021, Beletrina). V zadnjem poldrugem desetletju smo ob vsesplošnem trendu ponovnih prevodov ruske klasike (prim. Kraševac 2015) tako dobili tudi zares sodobne prevode večine avtorjevih najpomembnejših romanov (manjka le nov prevod *Besov*) ter ostalih ključnih del, s prevodom *Nespodobne anekdote* in publicistike pa smo zapolnili še nekaj prevodnih vrzeli. In če sodimo po ponatisih – v jubilejnem letu 2021 so po *Bratih Karamazovih* (2013) založbe ponatisnile še *Dnevnik pisatelja* (v eni knjigi), *Idiota* ter *Zločin in kazen* – so ti tudi očitno našli pot do sodobnih bralcev.

3 Predstavitev prevajalcev

Vsi slovenski prevajalci, ki so se intenzivneje posvečali prevajanju Dostojevskega, praktično brez izjeme sodijo med najpomembnejša prevajalska imena svoje dobe. Velikanov slovenskega književnega prevajanja, kakršen je bil v prvi polovici 20. stoletja Vladimir Levstik, v drugi pa Janko Moder, ni smiselno posebej predstavljati zgolj kot prevajalcev iz ruščine ali prevajalcev Dostojevskega, čeprav je imel ta vsaj med Rusi pri Levstiku posebno mesto (Bajt 1982, 224). Podobno kot delo nekaterih drugih, sodobnejših uveljavljenih prevajalcev iz ruščine, ki so prevajali tudi Dostojevskega (Drago Bajt in Marjan Poljanec), je njun prispevek k zgodovini slovenskega književnega prevajanja celovito predstavljen v posebnem razdelku monografije, zato tu na kratko predstavimo še tri druge uveljavljene prevajalce, ki so pomembno sooblikovali slovenskega Dostojevskega.

Ob Levstiku in Modru je bilo tretje ključno prevajalsko ime projekta *Izbranih del* pisatelja še pesnik in urednik Severin Šali (1911–1992), ki je ob *Ponižanih in razžaljenih* prevedel praktično vso pisateljevo zgodnjo prozo (z izjemo *Dvojnika* in romana *Bedni ljudje*) ter tudi nekaj poznejših krajših proznih del (*Krokodil*, *Stričkove sanje*). V zadnjih dveh desetletjih pa slovenski sodobni bralci povezujejo z Dostojevskim predvsem dva prevajalca: Boruta Kraševca (1973) in Uršo Zabukovec (1980), oba tudi pomembna literarna kritika in avtorja. Če sta ob *Dnevniku pisatelja* združila moči in slovenskim bralcem predstavila raznolikost tega avtorjevega nenavadnega literarno-publicističnega projekta, sedaj sodobni slovenski obraz Dostojevskega posodabljata z novimi prevodi najbolj znanih avtorjevih romanov in povesti, v prevodih Urše Zabukovec pa Slovenci odkrivamo tudi nam še neznanega Dostojevskega (npr. krajši dnevniški zapis *Maša leži na parah* in osnutek članka *Socializem in krščanstvo* v izdaji najnovejšega prevoda *Zapiskov iz podtalja* ter *Peterburški letopis* ob novem prevodu *Belih noči*).

4 Posebnosti posameznih prevodov

V dolgi zgodovini prevajanja Dostojevskega je kar nekaj prevodov, ki bi si zaslužili posebno prevodoslovno obravnavo, saj bi ta lahko odgovorila na nekatera zanimiva vprašanja, ki se ob njih porajajo. V kakšnih okoliščinah je nastajal že omenjeni prvi prevod *Belih noči*, ki je v opremi izdaje Dostojevskemu pripisal *Mrtve duše*? Kaj nam o evoluciji prevajalca in jezika literature sprejemnice lahko povedo različni Levstikovi prevodi istih pisateljevih del, ki se – kot na nekaj primerih pokaže Drago Bajt (1982, 224–229) – med seboj korenito razlikujejo? Kakšen je avtorski status skrajšanega »popravljenega in dopolnjenega« prevoda *Zločina in kazni* Vladimirja Levstika in Vinka Cudermana ter v čem se ta delni prevod besedila romana razlikuje od Cudermanovega prevoda celotnega romana? Zakaj je znamenito poglavje »Pri Tihonu«, ki ni bilo nikoli del integralne avtorske verzije besedila in je v vseh izdajah romana v izvorniku vedno dodano kot priloga,

v zadnjem slovenskem prevodu *Besov* vključeno v besedilo romana in kaj takšna uredniška odločitev, četudi posebej pojasnjena in utemeljena (Kreft 1960, 890–898), pomeni za odnos prevoda do izvornika? Ob takšnih in podobnih vprašanjih se razkrije, da je ta kratki, bolj ali manj taksonomski pregled zgodovine pisateljevih slovenskih prevodov šele začetek celovitejše refleksije avtorjevega slovenjenja.

5 **Recepcija prevodov**

O prevodih Dostojevskega praktično ni specialne prevodoslovne literature, ki bi ponudila jasno sliko recepcije prevodov. Ob bolj ali manj splošnih sodbah o vplivu proze Dostojevskega na avtorsko prozo Vladimirja Levstika in ob redkih pisateljskih ocenah, ki kažejo na to, da so se posamezni avtorji zgledovali pri Dostojevskem – znani so na primer Cankarjevi (Kreft 1958, 105) in Bartolovi odzivi o pisatelju (Štuhec 2006, 637), je vpliv konkretnih prevodov Dostojevskega na slovensko književnost in posamezne avtorje relativno slabo raziskan. Raziskovalci se sicer pogosteje ukvarjajo z vplivom posameznih avtorjevih idej ali tem (npr. Avsenik Nabergoj 2015; Kocijančič 2021), izpostavljen je tudi avtorjev vpliv na slovenski ekspresionizem (Giesemann 1991). Nekaj je o prevodih Dostojevskega napisano v okviru splošnih pregledov prevajanja (Bajt 2013a; Kraševc 2015), v okviru predstavitev posameznih prevajalcev (npr. Bajt 1982), v razpravah, kjer so bili prevodi Dostojevskega gradivo v obravnavi splošnejšega prevodoslovnega problema, kot je vprašanje posodabljanja prevodov (Kaloh Vid 2017), ali v razpravah ob izidih novejših različic prevodov, ki jih najpogosteje pripravijo sami prevajalci (Bajt 2013b, 644–645).

6 **Seznam sorodnih poglavij v monografiji**

Literarnopredvodne izmenjave z ruščino / Vladimir Levstik / Drago Bajt / Marjan Poljanec

Bibliografija

- Anonimno. 1881. »Fedor Mihajlovič Dostojevski.« *Ljubljanski zvon* 1, št. 4: 258–259.
- Anonimno. 1889. »Slovani v Nemcih.« *Ljubljanski zvon* 9, št. 8: 512.
- Avsenik Nabergoj, Irena. 2015. »Iskanje resnice v literaturi: etični izzivi literarnih junakov v delih Cankarja, Tolstoja in Dostojevskega.« *Edinost in dialog* 70, št. 1–2: 65–74.
- Bajt, Drago. 1982. »Prevajalska načela Vladimirja Levstika.« V *Iz zgodovine prevajanja na Slovenskem*, uredili Drago Bajt, Frane Jerman in Janko Moder, 221–230. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Bajt, Drago. 2013a. »Prevajanje ruske literature na Slovenskem.« V *Slavistika v regijah – Nova Gorica*, uredila Boža Krakar Vogel, 163–169. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.
- Bajt, Drago. 2013b. »Ruski Don Kihot.« V Fedor Mihajlovič Dostojevski, *Idiot*, prevedel Drago Bajt, 637–645. Ljubljana: Modrijan.
- Gieseemann, Gerhard. 1991. »Dostoevskij im Umfeld des Slovenischen Expressionismus.« *Razprave. Razred za filološke in literarne vede*, št. 14: 93–106.
- Kaloh Vid, Natalia. 2017. »Posodabljanje prevodov: Prevajanje kulturnospecifičnih elementov v prvih dveh knjigah romana Bratje Karamazovi.« *Slavistična revija* 65, št. 3: 459–474.
- Kocijančič, Matic. 2021. »'Nič ni resnično, vse je dovoljeno.' Dostojevski, Nietzsche in najslavnejši citat slovenske literature.« V *Dostojevski in jaz*, uredil Matevž Kos, 230–269. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- Kraševc, Borut. 2015. »Novye perevody russkoj klassiki na slovenskij jazyk.« V *Miry literaturnogo perevoda*, uredila Aleksandr Ja. Livergant in Igor O. Sid, 58–62. Moskva: Institut perevoda.
- Kreft, Bratko. 1958. »Fragmenti o slovensko-ruskih stikih.« *Slavistična revija* 11, št. 1–2: 90–108.
- Kreft, Bratko. 1960. »Dostojevski in njegov roman Besi.« V *Besi* Fedorja Mihajloviča Dostojevskega, prevedel Janko Moder, 833–914. Ljubljana: DZS.
- Lampe, Francišek. 1895. »Bele noči. Sentimentalen roman. Ruski spisal Th. M. Dostojevski. Poslovenil J. J. Kogej.« *Dom in svet* 8, št. 19: 605.
- Lavrin, Janko. 1969. »A Note on Nietzsche and Dostoevsky.« *The Russian Review* 28, št. 2: 160–170.
- Leman, Jurgen. 2018. *Russkaja literatura v Germanii*. Moskva: Izdatel'skij dom JaSK.
- Levstik, Vladimir. 1931. »Moja srečanja z Dostojevskim.« *Življenje in svet* 9, št. 6: 142–144.
- Saraskina, Ljudmila. 2021. *Dostojevski*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- Skaza, Aleksander. 2008. »Leposlovje v Dnevniku pisatelja F. M. Dostojevskega.« V *Dnevnik pisatelja I.*, prevedla Urša Zabukovec, 189–229. Ljubljana: Beletrina.
- Štuhec, Miran. 2006. »Miselna proza Vladimirja Bartola.« *Slavistična revija* 54, št. 4: 627–638.
- Volinski, Akim Lvovič. 1902. »Ruski novelisti.« *Ljubljanski zvon* 22, št. 1–4: 27–32, 88–92, 156–158, 232–236.

POVZETEK

V uvodnem delu poglavja sta na kratko predstavljena posebna vloga, ki jo je imel Dostojevski v sočasni literaturi ruskega realizma, ter pomen, ki ga je avtor kasneje, predvsem v kontekstu kulture modernizma, dobil tako v ruski kot v svetovni književnosti. Osrednji del je namenjen predstavitvi zgodovine prevodov avtorjevih del v slovenščino, ki ponudi celovit pregled postopnega širjenja in dopolnjevanja avtorjevega slovenskega prevodnega opusa, ob tem pa so posebej izpostavljene razlike med posameznimi obdobji ter kulturnozgodovinskimi okoliščinami, ki so potencialno vplivale na izbor in število izdanih prevodov. V nadaljevanju so v treh krajših razdelkih predstavljeni še najpomembnejši prevajalci avtorjevih del, težno – v obliki vprašanj, ki bi jih lahko osvetlile morebitne bodoče prevodoslovne obravnave – je izpostavljeno nekaj zanimivih podrobnosti iz zgodovine slovenskih prevodov Dostojevskega, v sklepnem razdelku pa so strnjeno zbrani še nekateri vidiki recepcije avtorjevih prevodov.

ABSTRACT

In the introductory part of the chapter, the special role that Dostoevsky played in the contemporary literature of Russian realism and the importance that the author later acquired in both Russian and world literature, especially in the context of the culture of modernism, are briefly presented. The central part is dedicated to the presentation of the history of the author's translations into Slovene, which offers a comprehensive overview of the gradual expansion and addition of the author's Slovene translation *oeuvre*, while at the same time the differences between individual periods and cultural-historical circumstances that potentially influenced the selection and number of published translations are highlighted. In the following three shorter sections, the most important translators of the Dostoyevsky's works are presented, some interesting details from the history of Slovene translations of the author are pointed out in the form of questions that could direct some possible future translation studies research, and in the concluding section we briefly reflect on some aspects of the Slovene reception of the author's translations.